

Tidsbestämning av svensk konjunktur 1970–2010

U. Michael Bergman

Københavns Universitet och Finanspolitiska rådet

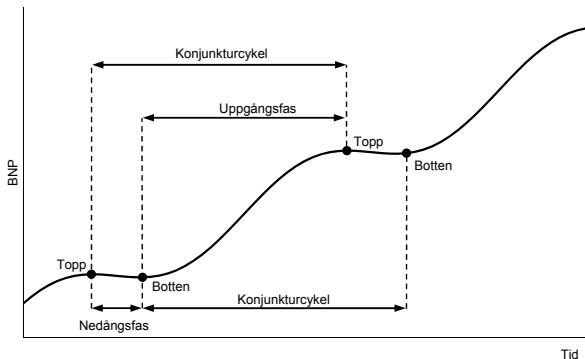
17 juni, 2011

Vad innebär det att “tidsbestämma konjunkturcykler”?

- att avgöra när det varit hög- eller lågkonjunktur samt att tidsbestämma vändpunkterna i konjunkturen

Vad innebär det att “tidsbestämma konjunkturcykler”?

Figur 1 En principiell skiss av en klassisk konjunkturcykel

Varför är det intressant att tidsbestämma svensk konjunkturcykel?

- Den allmänna ekonomisk-politiska debatten gynnas av en tidsbestämning av den svenska konjunkturen.
- En bedömning av konjunkturläget är viktig för Riksbanken i dess uppgift att nå inflationsmålet.
- En konjunkturbedömning krävs för att kunna avgöra om finanspolitiken är väl avvägd.
- En konjunkturdatering skulle kunna användas för att belysa om överskottsmålet för de offentliga finanserna uppnås.

Finns det inte redan en tidsbestämning av svensk konjunktur?

- Finansdepartementet gör en löpande konjunkturbedömning som ligger till grund för den finanspolitiska inriktningen. Bedömningarna redovisas i budget- och vårpropositionerna.
- Konjunkturinstitutet publicerar fyra gånger per år prognoser för den ekonomiska utvecklingen i Sverige och internationellt. De undersöker dessutom hushållens och företagens bedömningar av nuläget och av deras framtidsförväntningar. Resultaten redovisas varje månad i form av den så kallade barometerindikatorn.
- Såväl Riksbanken som affärsbankerna och olika organisationer publicerar också konjunkturbedömningar.
- Men, det existerar ingen allmänt accepterad tidsbestämning av svensk konjunktur.

Internationella förebilder

- NBER: tidsbestämning av amerikansk konjunktur sedan mitten av 1800-talet (den första vändpunkten i amerikansk konjunktur dateras till det fjärde kvartalet 1854).
- CEPR: tidsbestämning av konjunkturen i euroområdet (de 11 ursprungliga medlemsländerna i euroområdet) sedan 1970 (den första vändpunkten dateras till det tredje kvartalet 1974).
- Det finns en omfattande internationell forskning på området och en livlig debatt kring hur en tidsbestämning bör utföras.

Vilka principer bör vara vägledande för en tidsbestämning av konjunkturen?

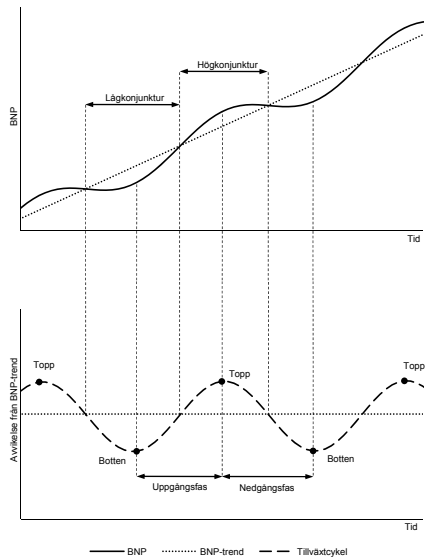
- Den metod som används bör vara transparent och vara enkel att återskapa.
- Metodiken bör också vara okänslig för det antal observationer som används så att tidsbestämningen inte ändras då nya data tillkommer.
- Dessutom bör det inte finnas en betydande eftersläpning så att en vändpunkt först kan identifieras lång tid efter att den inträffat.
- Dessa mål är ambitiösa och det saknas metoder som uppfyller samtliga dessa villkor.

Vad är en konjunkturcykel?

- Det finns två olika sätt att definiera en konjunkturcykel
- Klassisk konjunktur: Vändpunkterna i konjunkturen identifieras då det sker absoluta nedgångar eller uppgångar i nivån på BNP.
- Tillväxtcykel: Definieras som avvikelserna i BNP från dess långsiktiga trend.

Klassisk konjunktur och tillväxtcykel

Figur 2 En principiell skiss av en tillväxtcykel

Klassisk konjunktur och tillväxtcykel

- Två olika definitioner av konjunkturer!
- Olika metoder krävs för att identifiera vändpunkterna.
- Vi använder de vanligast förekommande metoderna för att tidsbestämma svensk konjunktur; två metoder används för att datera klassisk konjunktur och tre metoder för att datera tillväxtcykler.
- Klassisk konjunktur: BB–metoden (absolut nedgång i BNP) och MS–modell (BNP antingen i hög– eller lågkonjunktur).
Tillväxtcykel: Tre filtreringsmetoder (HP–, BK– och CF–filter).

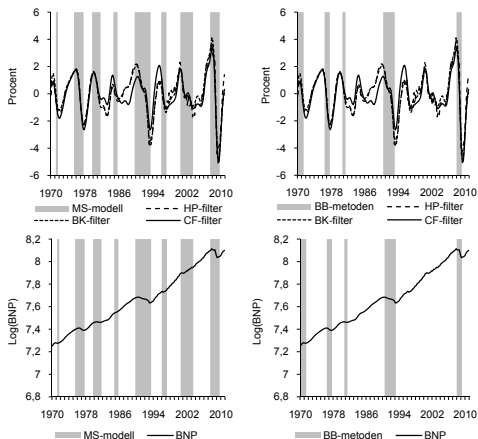
Tidsbestämning av svensk konjunktur

Tabell 1 Identifierade konjunkturedgångar i svensk ekonomi för alternativa konjunkturbegrepp

Tillväxtcykel			Klassisk konjunktur	
HP-filter	BK-filter	CF-filter	BB-metoden	MS-modellen
1970kv3-1972kv1	1970kv3-1972kv1	1970kv3-1972kv1	1970kv4-1971kv2	1971kv2-1971kv3
1976kv1-1977kv4	1976kv1-1977kv4	1975kv4-1977kv4	1976kv2-1977kv3	1975kv4-1977kv3
1980kv1-1983kv2	1980kv1-1983kv2	1980kv1-1983kv2	1980kv3-1981kv2	1979kv4-1981kv3
		1984kv3-1988kv2		1984kv4-1985kv3
1990kv1-1993kv2	1990kv2-1993kv2	1990kv2-1993kv2	1990kv2-1993kv1	1990kv1-1993kv4
1995kv4-1997kv1	1995kv3-1997kv1	1995kv3-1997kv1		1995kv3-1997kv1
2000kv2-2003kv2	2000kv2-2003kv2	2000kv3-2003kv3		2000kv3-2003kv4
2007kv4-2009kv1	2008kv1-2009kv3	2008kv1-2009kv2	2007kv4-2009kv1	2007kv2-2009kv3

Tidsbestämning av svensk konjunktur

Figur 3 Cykliska komponenter i BNP enligt filtermetoderna och nedgångsfaser enligt BB-metoden och MS-modellen

Anm: HP-filter betyder Hodrick-Prescott-filtret, BK-filter är Baxter-King-filtret, medan CF-filter är Christiano-Fitzgerald-filtret. Skuggade fält visar nedgångsfaser beräknade med hjälp av MS-modellen i de vänstra figurerna och med hjälp av BB-metoden i de högra figurerna.

Källa: OECD och egna beräkningar.

Slutsatser

- Tidsbestämningen av klassisk konjunktur respektive tillväxtcykel är relativt oberoende av vilken metod som används.
- Stora skillnader mellan klassisk konjunktur och tillväxtcykler.

Utvärdering av överskottsmålet

- Överskottsmålet är att den offentliga sektorns finansiella sparande ska vara en procent av BNP över en konjunkturcykel.
- Överskottsmålet utvärderas i dagsläget med hjälp av ett antal indikatorer: strukturellt sparande och olika genomsnitt för längre perioder.
- Anledningen är att det är så svårt att fastställa vad som är en konjunkturcykel.
- Vår tidsbestämning kan användas för att utvärdera överskottsmålet.

Utvärdering av överskottsmålet

- En konjunkturcykel kan antingen mätas från en konjunkturtopp till nästa topp eller från en konjunkturbotten till nästa botten.
- Eftersom överskottsmålet beslutades redan 1996 kommer vi att undersöka perioden 1996-2010, även om målet inte började gälla fullt ut förrän år 2000.
- Detta ger oss maximalt två konjunkturcykler under perioden.

Tabell 6 Finansiellt sparande som andel av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel

	Konjunkturcykel	Klassisk konjunktur	Konjunkturcykel	Tillväxtcykel
Topp-till-topp	2000-2007	1,3	2000-2008	1,4
Botten-till-botten	1997-2003	0,4	1997-2003	0,4
	2003-2009	1,2	2003-2009	1,2

Anm: Tillväxtcykel är den datering av konjunkturcykeln som ges av de tre filtreringsmetoderna medan Klassisk konjunktur är den datering som fås med hjälp av MS-metoden, se tabell 1. De tal som redovisas i tabellen är genomsnitt under en konjunkturcykel och i procent av BNP.

Källa: Egna beräkningar.

Har det finanspolitiska ramverket haft betydelse?

Tabell 7 Finansiellt sparande som andel av BNP i genomsnitt under tidigare konjunkturcykler

	Konjunkturcykel	Klassisk konjunktur	Konjunkturcykel	Tillväxtcykel
Topp-till-topp	1971-1975	4,5	1970-1976	4,8
	1975-1979	1,9	1976-1980	-0,2
	1979-1984	-4,7	1980-1990	-1,5
	1984-1990	0,9	1990-1995	-5,5
	1990-1997	-4,8		
Genomsnitt		-0,4		-0,6
Botten-till-botten	1972-1977	4,3	1972-1977	4,3
	1978-1981	-3,5	1977-1983	-3,4
	1981-1985	-4,6	1983-1993	-1,7
	1986-1993	-0,9	1993-1997	-6,5
	1993-1997	-6,5		
Genomsnitt		-2,2		-1,8

Anm: Tillväxtcykel är den datering av konjunkturcykeln som ges av de tre filtreringsmetoderna medan Klassisk konjunktur är den datering som fås med hjälp av MS-metoden, se tabell 1. De tal som redovisas i tabellen är genomsnitt under en konjunkturcykel och i procent av BNP.

Källa: Egna beräkningar.

Slutsatser

- Samstämmighet när det gäller vändpunkterna i svensk konjunktur.
- Exempelvis: den senaste lågkonjunkturen inleddes i slutet av 2007 eller i början av 2008 och avslutades något av de tre första kvartalen 2009.
- Högkonjunkturer är i genomsnitt längre än lågkonjunkturer men konjunkturbedgångar går snabbare än konjunkturuppgångar.

Slutsatser

- Oberoende av vilken metod och vilken definition av konjunkturcykeln som används har det finansiella sparandet under den senaste konjunkturcykeln 2003-2009 överskridit överskottsmålet.
- Överskottsmålet var inte uppfyllt under den näst senaste cykeln.
- Införandet av överskottsmålet (och utgiftstaket) har inneburit ett trendbrott, offentliga sektorns finansiella sparande var i genomsnitt negativt under tidigare konjunkturcykler.

Tack för uppmärksamheten!